

PAPER DETAILS

TITLE: Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıkları Üzerine Bir Araştırma: Namık Kemal Üniversitesi Örneği

AUTHORS: Tugba KIPER,Asli KORKUT,Tugba ÜSTÜN TOPAL

PAGES: 112-124

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/390336>

A Research on Environmental Sensitivity of University Students: in the Example of Namık Kemal University

Tuğba KİPER¹,

Aslı KORKUT¹,

Tuğba Üstün TOPAL¹

¹: Namık Kemal University, Faculty of Fine arts, Design and Architecture, Department of Landscape Architecture

^{**}: Corresponding Author, tkiper@nku.edu.tr.

DOI: 10.16950/iujad.337132

Abstract

In this study, university students' opinions and expectations of environmental issues are evaluated in accordance with the foresight of that especially individuals with environmental awareness be effective on protection and conservation of the environment where they live in. For this purpose; environmental sensitivity of students from various faculties of Namık Kemal University were investigated. The method of the study was formed based on survey, observation and literature. The number of participants which were suggested as 74 people for 95% confidence interval, was determined to be 100 people in terms of healthier results. The evaluation of survey findings has been done by using descriptive statistic techniques including percentage distribution, chi-square and correlation analysis tests. Data analyses were done by using Microsoft Excel and SPSS programs in computer environment. The survey data was evaluated under three main headings; socio-demographic findings, findings related to environmental interest levels and findings related to environmental attitude levels. Moreover, chi-square analysis was done statistically to figure out whether there is a relation between the environmental sensitivity and gender and education units. As a result of the study, it is found out that participants have environmental sensitivity depends on faculty and gender of participants. Consequently; the environmental education has a very the important role on environmental issues. In this respect, the educational institutions that educate individuals with a high environmental sensitivity take on an important role.

Keywords: Environment, Environmental issues, Environmental sensitivity, Questionnaire, Tekirdağ.

Suggested Citation

Kiper, T., Korkut, A., & Üstün Topal, T. (2017). A Research on Environmental Sensitivity of University Students: in the Example of Namık Kemal University. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16). 112-124. DOI: 10.16950/iujad.337132

Extended Abstract**Introduction**

In today's world, it has become very important to provide sustainable solutions to the increasingly threatening environmental problems. Especially for creating living environments; national and international contracts, targets and policies, scientific researches, congresses, symposiums etc. are being implemented. Together with these, the training units in the related fields train individuals specialized in environmental issues. Environmental education enables the development of attitudes, standard of judgments, knowledge and skills for the protection of the environment. This training involves a lifelong education process from a young age. In this respect, providing environmental education to the people effectively is very important for gaining environmental consciousness. Universities are educational institutions where specialists of societies are educated. It is very important to give the necessary information to the individuals to gain environmental sensitivity, which is an important variable especially for environmental awareness. Universities where vocational training is provided, play a key role in this context. University students are expected to apply the knowledge, skills, attitudes and values, that are gained through their education, to their personal and social life when they begin their professional career. In the study, it was aimed to determine the level of consciousness, awareness and attitudes of university students on environmental issues. The research was carried out to determine the environmental sensitivities and awareness of the students who were studying at Namık Kemal University Faculty of Agriculture, Faculty of Science and Literature, Faculty of Medicine, Faculty of Fine Arts, Design and Architecture and Faculty of Theology.

Material and Method

The study was based on a methodology including questionnaires, observations and related literature. The number of samples, which was supposed 74 to be in the 95% confidence interval, was determined to be

100 participants in terms of a healthier result of the study. Descriptive statistical techniques including percentage distributions, chi-square distributions and correlation analysis tests were used in the evaluation of the survey findings. Data obtained from the survey were evaluated under three main titles: socio-demographic findings, findings related to the level of environmental interest and findings related to the level of environmental attitudes. The main material of the study was constituted by the undergraduate students who were studying at Namık Kemal University in 2015-2016 academic year. The population of the research consisted of a total of 9712 undergraduate students who were located on the central campus of Namık Kemal University in the academic year of 2015-2016.

Findings

Regarding the socio-demographic structure, age, gender, parental education status and the level of family income were examined. Attention was paid to the distribution of participants who were studying at different faculties of Namık Kemal University, in equal proportions. In this context, the distribution for each faculty was 20%. When the findings regarding the level of environmental interest is examined, it is observed that students largely stated that they partially agreed to the phrases provided in the questionnaire. This means that the majority of the students have a moderate level of awareness about the environment. Students said that they had more knowledge about the effects of global warming on the environment and on the reduction of water resources. When the findings related to the level of environmental attitude are examined, it is seen that the students represent a positive situation in their environmental attitudes. It is observed that they only have a negative attitude towards noise and pouring waste oils in sinks. When the findings of the chi-square (χ^2) independence test analysis are examined, it is seen that there is a statistically significant relationship between the unit of

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

education of the students and their tendency to prefer public transport in their daily life. It is also determined that there is a relationship between the faculty students were studied and the use of cleaning materials. Besides, it is observed that the cleaning products that might be harmful to environment and human health are less preferred by the students who were studying at Faculty of Medicine and Faculty of Science and Literature compared to other faculties. It has been determined that there is a statistically significant relationship between the gender distribution of students participating in the survey and the tendency of the use of cleaning materials to prefer products that might affect the environment and human health. It has been observed that women tend to pay more attention to their preferences of cleaning materials than men in terms of their impact on the environment and human health. At the same time, it is seen that there is a statistically significant relationship between gender distribution of the students participating in the survey and their tendency to pour the waste oils into the sink. It has been determined that women are more sensitive than men in terms of the waste oil being poured into the sink. When the findings related to the results of correlation analysis

are examined, it is determined that there is a positive relationship, at the 0,002 significance level ($r = 0,308$), between the faculties of students and their attitudes towards environmental developments (level of environmental interest). No linear relationship was found between the other variables.

Discussion and Conclusion

A society that protects environmental values through environmental education will leave a more liveable environment for future generations. In this context, it is very important to determine and then to develop the knowledge, consciousness and attitude levels of the students in order to educate environmentally sensitive individuals through education at the university level. As a result, individuals with environmental awareness will be effective in protecting and conserving the environment they live in. For this purpose, studies on environmental awareness should be prioritized and similar studies should be conducted with different samples. Likewise, in the creation of a liveable environment, such studies will be guiding for individuals to be more environmentally sensitive by expanding their environmental awareness and by increasing their level of perception.

Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıkları Üzerine Bir Araştırma: Namık Kemal Üniversitesi Örneği

Tuğba KİPER¹,

Aslı KORKUT¹,

Tuğba Üstün TOPAL¹

¹: Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi,
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

^{**}: Sorumlu Yazar, tkiper@nku.edu.tr.

DOI: 10.16950/iujad.337132

Özet

Bu çalışmada; özellikle çevresel duyarlılığa sahip bireylerin, yaşadıkları çevreyi koruma ve sahiplenme konusunda etkili olacağı öngörüsü ile, üniversite öğrencilerinin çevresel sorunlar hakkındaki görüş ve beklentileri değerlendirilmektedir. Bu amaçla; farklı fakültelerde eğitim gören Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları araştırılmıştır. Çalışma; anket, gözlem ve konu ile ilgili literatürlere dayalı bir yöntem kurgusu üzerinde şekillenmiştir. % 95 güven aralığında 74 kişi olarak tespit edilen örneklem sayısı çalışmanın daha sağlıklı sonuçlanması açısından 100 kişi olarak belirlenmiştir. Anket bulgularının değerlendirilmesinde yüzde dağılımları ile ki kare ve korelasyon analizi testlerini içeren tanımlayıcı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Verilerin analizi bilgisayar ortamında yapılmış olup, Microsoft Excel ve SPSS paket programları kullanılmıştır. Anket verileri; sosyo-demografik bulgular, çevresel ilgi düzeyine ilişkin bulgular ve çevresel tutum düzeyine ilişkin bulgular olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. Ayrıca ki kare analizleri ile; çevresel duyarlılıklar ile eğitim görülen birim ve cinsiyet arasında istatistiksel açıdan ilişki olup olmadığı sorgulanmıştır. Araştırma sonucunda anket uygulanan öğrencilerin; belirli bir çevresel duyarlılığa sahip olduğu, bununla birlikte çevresel duyarlılıklar ile eğitim görülen birim ve cinsiyet arasında fark olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak; çevresel sorunların oluşumunda çevre eğitiminin rolü oldukça önemlidir ve bu anlamda çevre duyarlılığı yüksek bireylerin yetiştirildiği eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre sorunu, Çevre duyarlılığı, Anket, Tekirdağ.

Önerilen Atıf

Kiper, T., Korkut, A., & Üstün Topal, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıkları Üzerine Bir Araştırma: Namık Kemal Üniversitesi Örneği. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16). 112-124. DOI: 10.16950/iujad.337132

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

1. GİRİŞ

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları fiziksel, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamıdır (Çevre Kanunu, 1983). 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle kentleşme, hızlı nüfus artışı ve sanayileşme gibi etkenlerle birlikte artan çevre sorunları, hem dünyada hem de ülkemizde bazı tedbirlerin alınmasını gerektirmiştir (Topal ve Arslan, 2010; Altıkat vd., 2011). Dolayısıyla da günümüz dünyasında, giderek daha büyük tehdit haline gelen çevre sorunlarına karşı sürdürülebilir çözümler sunmak oldukça önem teşkil eden bir hal almıştır ve tüm dünyayı endişe verici ölçüde etkileyen global çevre sorunları "yaşanabilir çevreler oluşturma" yı önemli bir zorunluluk haline getirmiştir. Özellikle yaşanılabilir çevreler oluşturmak adına; Geçimli ve Yamaçlı (2016)'nın da bahsettikleri gibi; ulusal ve uluslararası sözleşmeler, hedef ve politikalar, bilimsel araştırmalar, düzenlenen kongre, sempozyum vb. gibi uygulamalar yapılmaktadır. Bununla birlikte ilgili konularla eğitim veren birimler çevresel konularda uzmanlaşmış bireyler yetiştirmektedirler. Bu hususta çevresel konularda farkındalığı yükselterek çevresel ilgi ve tutum düzeyini arttırmak çevre sorunları ile mücadelede önemli bir savunma mekanizması olacaktır (Kiper vd., 2016). Anayasamızın 56. Maddesine göre "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir" (TBMM, 2011). Bu kapsamda çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesini sağlayacak olan insanın kendisidir (İlgar, 2007). Keza Doğan (1997)'a göre; çevre sorunlarını ortadan kaldırma ve bu sorunlarla mücadele etmede en etkili ve kalıcı çözüm elbette ki çevre bilincine sahip toplumlar yetiştirmektir (Güven ve Aydoğdu, 2012). Çevre bilincinin geliştirilmesi ancak çevre eğitimi ile mümkündür. Özellikle bu konu Topal ve Arslan (2010)'nın da yapmış oldukları çalışmada belirttikleri gibi; 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren artan çevre

sorunları ile birlikte önem kazanmaya başlamıştır.

Çevre eğitimi, çevrenin korunması için tutumların, değer yargılarının, bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve çevre dostu davranışların gösterilmesi ve bunların sonuçlarının görülmesi olup (Erten, 2004), küçük yaşlardan itibaren yaşam boyu eğitimle kazandırılan bir süreci içerir. Bu açıdan bireylere etkili bir şekilde çevre eğitimi verilmesi; çevre bilincinin kazandırılmasında oldukça önemlidir.

Üniversiteler toplumların uzmanlarını yetiştirdikleri eğitim kurumlarıdır. Üniversite eğitimi sayesinde mesleğini en üst düzeyde icra edebilecek bilgi ve beceri ile donanımlı bireyler yetiştirilmektedir. Bu kapsamda özellikle çevre farkındalığı için önemli bir değişken olan çevre duyarlılığının kazandırılmasında, bireylere, gerekli bilgilerin verilmesi oldukça önem arz etmektedir (Binbaşaran Tüysüzoğlu, 2005; Chawla, 1998). Bu bağlamda mesleki eğitimin verildiği üniversiteler anahtar bir rol oynamaktadır. Özellikle, üniversite öğrencilerinin eğitimleri sırasında edindikleri çevre ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerleri profesyonel meslek hayatlarına başlamalarıyla birlikte kişisel ve sosyal yaşamlarında uygulamaları, üniversite öğrencilerinden beklenen bir sorumluluk olarak görülmektedir (Teksöz vd., 2010). Keza, buna yönelik pek çok çalışma yapılmıştır (Güven ve Aydoğdu, 2012; Teksöz vd., 2010; Taştepe ve Aral, 2014; Karataş, 2013; Zsóka et al., 2013; Yılmaz ve Arslan, 2011; He et al., 2011; Sam vd., 2010; Fernandez et al., 2007; Özmen vd., 2005; Ay ve Ecevit, 2005; Özdemir vd., 2004; Kilbourne et al., 2001). Bu amaçla araştırmada; üniversite öğrencilerinin çevre ile ilgili konularda bilinç düzeyi, duyarlılık ve tutumlarının saptanması amaçlanmıştır. Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin çevre duyarlılıklarının ve farkındalıklarının belirlenmesine yönelik bir araştırma yürütülmüştür.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmada Namık Kemal Üniversitesinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin çevresel konulara ilişkin duyarlılıklarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda çalışmada anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışmanın ana materyalini Namık Kemal Üniversitesi'nde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni Namık Kemal Üniversitesi 2015-2016 eğitim-öğretim yılında merkez kampüsünde yer alan toplam 9712 lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

Örnek büyüklüğünün belirlenmesinde, $n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2} + Z^2 PQ$ (Kalıpsız, 1981) formülü kullanılmıştır. Örneklem hacmi %95 güven sınırlarında %5 hata payı ile 74 kişi olarak bulunmuştur. Ancak çalışmanın daha sağlıklı bir sonuç vermesi amacıyla anket çalışması 100 kişi ile sürdürülmüştür. Anket soruları, öğrencilerin yalnızca çevre konularındaki bilgilerini ölçmeye yönelik

değil, aynı zamanda onların çevreye karşı tutum ve eylemlerini ortaya koymaya yönelik olarak belirlenmiştir.

n = Örnek büyüklüğü, Z = Güven katsayısı (1,96)

P = Ölçülmek istenen özelliğin kitlede bulunma ihtimali (%95) (0,95)

Q = $1-P$ (0,05)

N = Ana kütle büyüklüğü (9712 kişi)

D = Kabul edilen örneklem hatası (çalışma için %5'lik örneklem hatası öngörülmüştür) (0,05)

Anketler SPSS ve Excel programları ile bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde dağılımlar, çapraz tablolar, ki-kare testlerine ilişkin istatistiksel veriler esas alınarak, çizelgeler oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

Bulgular; sosyo-demografik yapıya ilişkin bulgular, çevresel ilgi düzeyine ilişkin bulgular ve çevresel tutum düzeyine ilişkin bulguları içeren yüzde dağılımları, ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi ve korelasyon analizi sonuçları çerçevesinde ele alınmıştır.

3.1. Sosyo-demografik yapıya ilişkin bulgular

Sosyo-demografik yapıya ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1. incelendi-

ğinde; ankete katılan bireylerin % 65'ini kadınlar, % 35'ini erkekler olduğu görülmektedir. Bu kişilerin % 80'ini de 18-24 yaş grubundaki bireyler oluşturmaktadır. Anne eğitim durumu incelendiğinde en fazla oran % 47 ile ortaöğretim mezunu olurken, baba eğitim durumu incelendiğinde en fazla oranı % 41 ile ortaöğretim mezunu ve % 40 ile lisans mezunu olduğu gözlemlenmiştir. Aile gelir durumu dağılımında ise büyük çoğunluğunun (% 48) 2001-3000 arasında olduğu ortaya çıkmıştır.

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

Tablo 1. Ankete katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri

<i>Değişken</i>		<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>	Erkek	35,0
	Kadın	65,0
<i>Yaş</i>	18-24	80,0
	24 ve üzeri	20,0
<i>Anne Eğitim Durumu</i>	İlköğretim	36,0
	Ortaöğretim	47,0
	Lisans	17,0
<i>Baba Eğitim Durumu</i>	İlköğretim	19,0
	Ortaöğretim	41,0
	Lisans	40,0
<i>Aile Gelir Durumu</i>	1000-2000	16,0
	2001-3000	48,0
	3000 ve üzeri	36,0

Farklı fakültelerde eğitim gören Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinin fakültele ilişkili dağılımlarında eşit oranlar olmasına

dikkat edilmiştir. Bu kapsamda her fakülteye ilişkin dağılım %20 olmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Ankete katılan bireylerin eğitim gördükleri fakültele ilişkili dağılım

<i>Değişken</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Ziraat Fakültesi	20,0
Fen Edebiyat Fakültesi	20,0
Tıp Fakültesi	20,0
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	20,0
İlahiyat Fakültesi	20,0

3.2. Çevresel İlgili Düzeyine İlişkin Bulgular

Çalışmada öğrencilerin çevre konusundaki ilgi düzeylerini belirleyebilmek için öğrencilere 8 ayrı eylem ifadeleri yöneltilmiştir. Sonuçlar Tablo 3'de verilmiştir. Buna göre, öğrenciler kendilerine yöneltilen ifadelerle genel anlamda kısmen katıldıklarını ifade

etmişlerdir. Bu da öğrencilerin çoğunluğunun çevreye ilişkin bilinç düzeylerinin orta düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. Küresel ısınmanın çevreye yarattığı etkiler ve su kaynaklarının azalması konusuna ise daha fazla bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3. Öğrencilerin çevreye ilişkin bilinç düzeylerine yönelik dağılım

<i>Yargılar</i>	<i>Yüzde (%)</i>		
	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>	<i>Kısmen</i>
Çevre sorunları hakkında bilgim var.	33,0	4,0	63,0
Çevre ile ilgili gelişmeleri takip ederim.	15,0	5,0	80,0
Çevreye zarar vermeyen ürünleri tercih ederim.	24,0	2,0	74,0
Atıkların değerlendirilmesi hakkında bilgim var.	33,0	3,0	65,0
Sanayi tesislerinin yarattığı çevre sorunları hakkında bilgim var.	20,0	17,0	63,0
Su kaynaklarının azalması konusunda bilgim var.	48,0	15,0	37,0
Küresel ısınmanın çevreye yarattığı etki konusunda bilgim var.	57,0	3,0	40,0
Genetiği değiştirilmiş organizmaların çevre ve insan sağlığına etkisi konusunda bilgim var.	42,0	24,0	34,0

Ankete katılan öğrencilere NKU bünyesinde çevresel konular özelinde kurulmuş topluluklara üyelik durumları ve bu toplulukların faaliyetlerine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %37'si bu toplulukların üyesi konumunda olup, %64'ü daha önce çevre ile ilgili bilinçlendirme konferanslarına katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Üniversite bünyesinde çevresel konular özelinde kurulmuş olan topluluklardan çevre topluluğuna üye olanların sayısı en fazla oranda bulunurken onu genç tema topluluğu ve yeşil mimarlar topluluğu izlemiştir. Bu noktada diğer toplulukların çalışmalarının daha genel olması üyelik sayısının artmasını sağlarken, yeşil mimarlar topluluğuna üyeliğin diğerlerine oranla düşük çıkmasının nedeni bu topluluğa sadece

Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin üye olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.3. Çevresel Tutum Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin çevresel tutumlarına ilişkin dağılım ise Tablo 4'de verilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin çevre konusundaki tutumlarını belirleyebilmek için öğrencilere 5 ayrı eylem ifadeleri yöneltilmiştir. Buna göre; çevresel tutumlarında olumlu bir durum sergiledikleri görülmektedir. Sadece gü-rültü ve atık yağların lavabolara dökülmesi konusunda olumsuz bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin çevresel tutumlarına ilişkin dağılım

Yargılar	Yüzde (%)	
	Evet	Hayır
Günlük yaşamımda daha çok toplu taşıma araçlarını tercih ederim.	71,0	29,0
Su kullanımında her koşulda tutumluyum.	75,0	25,0
Konuşurken ve çeşitli araçları kullanırken diğer insanların etkilenmemesine dikkat ederim.	6,0	94,0
Temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi olabilecek ürünlerin kullanımından kaçınıyorum.	87,0	19,0
Atık yağların lavabolara dökülmemesine dikkat ederim.	10,0	90,0

3.4. Ki-kare (χ^2) Bağımsızlık Testi Analiz Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarını belirlemek için yapılan anket çalışması ile elde edilen birincil veriler, tablolar yardımı ile değerlendirilmiştir. Yapılan bu değerlendirmelerin yanı sıra bazı sorular çapraz sorgulamalar çerçevesinde ele alınmıştır. Çapraz sorgulamalar ki-kare istatistiği ile yapılmıştır. Ki-kare (χ^2) istatistiği, iki nitel değişken arasında bir ilişkinin varlığı ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. $p < 0,05$ ise istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin görüldüğü durumlar olarak belirlenmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin eğitim gördükleri birim ile günlük yaşamımda daha çok

toplu taşıma araçlarını tercih etme eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Toplu taşıma araçlarını en fazla oranda tercih edenler ise Tıp ve Fen-Edebiyat Fakültesi'nde eğitim gören öğrenciler olmuştur (Tablo 5).

Ankete katılan öğrencilerin eğitim gördükleri birim ile temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca diğer fakülte-lerde eğitim gören öğrencilerin temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etmedikleri görülmüştür (Tablo 6).

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

Tablo 5. Eğitim görülen birim ile toplu taşıma araçlarını tercih etme arasındaki ilişki

Fakülte Adı	Günlük yaşamımda daha çok toplu taşıma araçlarını tercih ederim.		Toplam (%)
	Evet (%)	Hayır (%)	
Ziraat Fakültesi	30,0	70,0	100,0
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	58,0	42,0	100,0
Fen Edebiyat Fakültesi	85,0	15,0	100,0
Tıp Fakültesi	90,0	10,0	100,0
İlahiyat Fakültesi	79,0	21,0	100,0

$p=0,00$, $p<0,05$

Tablo 6. Eğitim görülen birim ile temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimi arasındaki ilişki

Fakülte Adı	Temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi olabilecek ürünleri tercih etmem.		Toplam (%)
	Evet (%)	Hayır (%)	
Ziraat Fakültesi	75,0	25,0	100,0
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	65,0	35,0	100,0
Fen Edebiyat Fakültesi	90,0	10,0	100,0
Tıp Fakültesi	95,0	5,0	100,0
İlahiyat Fakültesi	40,0	60,0	100,0

$p=0,001$, $p<0,05$

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları ile temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimlerinde kadınların erkeklere göre daha

fazla dikkat ettikleri görülmüştür (Tablo 7). Aynı zamanda ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları ile atık yağların lavabolara dökülmesi konusundaki eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Atık yağların lavabolara dökülmemesi konusunda da kadınların erkeklere oranla daha duyarlı oldukları saptanmıştır (Tablo 8).

Tablo 7. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimi arasındaki ilişki

Cinsiyet	Günlük yaşamımda daha çok toplu taşıma araçlarını tercih ederim.		Toplam (%)
	Evet (%)	Hayır (%)	
Erkek	73,5	26,5	100,0
Kadın	93,9	6,1	100,0

$p=0,04$, $p<0,05$

Tablo 8. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile atık yağların lavabolara dökülmesi konusundaki eğilimleri arasındaki ilişki

Cinsiyet	Atık yağların lavabolara dökülmemesine dikkat ederim.		Toplam (%)
	Evet (%)	Hayır (%)	
Erkek	76,5	23,5	100,0
Kadın	97,0	3,0	100,0

$p=0,001$, $p<0,05$

3.5. Korelasyon Analizi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan çapraz sorgulamalarla birlikte farklı değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünü ve şiddetinin ne olduğunu belirlemek için; cinsiyet, yaş, fakülte, anne-baba eğitim durumu, gelir durumları ile çevresel ilgi ve tutum düzeyleri arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizinde sadece fakülte ile çevre ile ilgili gelişmeleri takip etme arasında (çevresel ilgi düzeyi) 0,002 anlamlılık düzeyinde ($r = 0,308$) pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 9). Diğer değişkenler arasında doğrusal bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 9. Araştırma grubunun fakülte ve çevre ile ilgili gelişmeleri takip etme düzeyleri arasındaki korelasyon analizi

Değişken	N	Korelasyon (r)	p
Fakülte	100	,308**	,002
Çevre ile ilgili gelişmeleri takip etme			

** $p < 0,01$

4. Tartışma ve Sonuç

Bireylerde çevreye yönelik bilgi, beceri, tutum ile değerlerin oluşmasında çevre eğitiminin rolü oldukça önemlidir (Erten, 2004). Dolayısıyla da çevre eğitimi sonucunda çevre değerlerini koruyan bir toplum, gelecek nesillere de daha yaşanabilir bir çevre bırakacaktır. Bu kapsamda Üniversite düzeyindeki eğitimle çevreye duyarlı bireyler yetiştirilebilmesi için öncelikle öğrencilerin çevreye yönelik bilgi, bilinç ve tutum düzeylerinin belirlenmesi ve daha sonra bunların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda çalışmada, Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları saptanmıştır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar aşağıda tartışılmıştır.

- Ankete katılan bireylerin çevreye ilişkin bilinç düzeylerini saptamak amacıyla sorulan eylemlere verdikleri cevaplar incelendiğinde en fazla oran; "Küresel ısınmanın çevreye yarattığı etki konusunda bilgim var" seçeneği almıştır. Yücel vd., (2006)'nin çalışmasında nüfus, açlık, barınma, çölleşme, küresel ısınma, nükleer enerji ve atık sorunu gibi ciddi çevre sorunları "ekolojik kriz" olgusunun da nedenleri olarak görülmektedir. Bu anlamda bireylerin küresel ısınmayı ve yarattığı etkileri bir çevre sorunu olarak görmeleri oldukça önemlidir.
- Ankete katılan bireylerin %80 gibi büyük bir oranı çevre ile ilgili gelişmeleri kısmen takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç da bireylerin çevre ile ilgili gelişmeleri orta düzeyde takip ettiklerini göstermektedir. Benzer şekilde Yılmaz ve Arslan (2011)'nin yapmış oldukları çalışmada araştırmaya katılanların çevresel duyarlılıklarının yüksek olduğu fakat çevre dostu tüketim davranışlarının ise

ortalamaya yakın düzeyde kaldığı saptanmıştır. Ancak; Erten (2004)'nin de belirttiği gibi; çevre bilinci araştırmalarında, sadece çevreye karşı olan olumlu tutumlar veya yeterli çevre bilgilerine bakarak çevre bilinci yüksektir demek çokta doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu durumda bireylerdeki çevresel bilincin olumlu davranışa dönüştürülmesine yönelik yaklaşımlar özendirilmelidir. Keza, Çimen (2013), dönüşümsel öğrenme modeline dayalı çevre eğitiminin üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik bilgi, tutum, çevreye yönelik inanç ve çevreye duyarlı davranışlarında olumlu değişiklikler olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte; Öztürk (2013), uluslararası bir çevre eğitimi programı olan "Yeşil Kutu Projesi"nin fen ve teknoloji öğretmenliği lisans programında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik tutum, davranış ve bilgi düzeylerini geliştirdiğini vurgulamıştır.

- Ankete katılan bireylerin çoğunluğu çevre ile ilgili düzenlenen etkinliklere katılmadıklarını belirtmiş olup, bu sonuç benzer çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Oğuz vd., 2011).
- Ankete katılan bireylerin %74 gibi büyük bir oranı çevreye zarar vermeyen ürünleri kısmen tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç bireylerin ürün içerikleri hakkında bilgisini olduğunu göstermektedir.
- Ankete katılan bireylerin %84'ü "Temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi olabilecek ürünlerin kullanımından kaçınırım" ifadesini onayla-

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

mişlardır. Bu sonuç da bireylerin ürün içerikleri hakkında bilgisi olduğunu desteklemesi açısından önemlidir.

- Ankete katılan bireylerin %75'i su kullanımında her koşulda tutumlu olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Çabuk ve Karacaoğlu (2003), s.197'nun çalışmalarında saptanan "Evde, okulda, yurttta ve diğer toplu yaşam alanlarında su kullanımına ilişkin tutumluluk konusunda, öğrencilerin çoğunun duyarlılık gösterdikleri belirlenmiştir" sonucu ile paralellik göstermektedir.
- Öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarında en çok duyarlılık göstermedikleri davranış ise "konuşurken ve çeşitli araçları kullanırken diğer insanların etkilenmemesine dikkat etmek" olmuştur.
- Öğrencilerin çevresel tutumları ile eğitim görülen birimler arasında çapraz sorgulamalar ki-kare istatistiği ile yapılarak, $p < 0,05$ olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim gördükleri birim ve çevreye karşı olan tutum konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yalnızca ulaşımaya yönelik tercihler ve temizlik malzemesi kullanımına yönelik tercihlerde görülmüştür. Bu noktada Ziraat Fakültesi ile Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında toplu taşıma araçlarını tercih etme arasında oransal farklılıklar görülmüştür. İla-hiyat Fakültesi ile Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi olabilecek ürünleri tercih etme arasında oransal farklılıklar görülmüştür. Tıp fakültesi öğrencileri temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına olumlu etkisi olabilecek ürünleri %95 oranında tercih etmektedir. Bu sonuç, Şenyurt vd. (2011)'nin yapmış oldukları çalışmalarında ortaya koydukları "Sağlık bilimleri öğrencilerinin fen ve sosyal bilimler öğrencilerine göre çevresel duyarlılıklarının yüksek olduğu" sonucu ile paralellik göstermektedir. Diğer çevresel tutumlarda, farkındalık ve du-

yarlılık konularında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak Tıp fakültesi öğrenim gören öğrencilerin çevresel tutum ve davranışlarındaki yüzde değerlerinin diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Örneklem olarak belirlenen 5 farklı fakültede de çevre ile ilgili dersler eğitim programlarında ağırlıklı olarak okutulmaktadır. Her fakültenin kendi misyon ve vizyonu doğrultusunda farklı başlıklar çerçevesinde belirlediği çevre ile ilgili derslerin öğrencilere önemli bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir. Bu açıdan örneklemede seçilen fakülte farklılıkları ile çevresel duyarlılıklar açısından anlamlı bir ilişkisi çıkmamıştır.

- Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile temizlik malzemelerinin kullanımında çevre ve insan sağlığına etkisi olabilecek ürünleri tercih etme eğilimi arasındaki ilişkiler sorgulandığında kadınların erkeklere oranla daha olumlu bir tavır sergiledikleri saptanmıştır. Benzer birçok çalışma da incelendiğinde kız öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu sonucu ile karşılaşılmıştır (Yılmaz ve Arslan, 2011; Sam vd., 2010; Özmen vd., 2005; Özdemir vd., 2004; Yücel vd., 2006; Şenyurt vd., 2011; Şama, 2003; Ek vd., 2009; Yurtseven vd., 2010).
- Çevresel ilgi düzeyi grubu değişkenlerine göre fakülte ve çevre ile ilgili gelişmeleri takip etme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < .01$).

Sonuç olarak; çevre duyarlılığına sahip bireyler, yaşadıkları çevreyi koruma ve sahiplenme konusunda etkili olacaktır. Bu amaçla bu tip çalışmalara öncelik verilmeli ve çevre duyarlılığı konusunda farklı örneklerle benzer çalışmalar yapılmalıdır. Keza, yaşanılabilir bir çevrenin oluşturulmasında bu tip çalışmalar bireylerdeki çevresel farkındalığı ve algı düzeyini artırarak daha çevre konularında daha duyarlı davranışlar sergilemelerinde yol gösterici olacaktır.

Kaynaklar

- Altıkat, A., Ekmekyapar Torun, F., Turan Bayram, T. (2011). Küresel kirlilik: Dünya , Avrupa Birliği ve Türkiye' de hava kirliliği örneği. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 134-149.
- Ay, C. ve Ecevit, Z. (2005). Çevre Bilinçli Tüketiciler. *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 10, 238- 263.

Binbaşaran Tüysüzoğlu, B. (2005). Yeşil kutu projesi Türkiye'de çevre eğitim ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim ön araştırma raporu. 29s.

Chawla, L. (1998). Significant life experiences revisited: a review of Research on Sources of Environmental Sensitivity. *The Journal of Environmental Education*, 29(3): 11-21.

- Çabuk, B. & Karacaoğlu, Ö.C. (2003). Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 189-198.
- Çimen, O. (2013). *Dönüşümsel öğrenme modeline dayalı çevre eğitiminin biyoloji öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik algılarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 163s, Ankara.
- Ek, H.N., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G. & Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin farklı akademik alanlarında öğrenim gören ilk ve son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ve duyarlılıkları. *Kastamonu eğitim dergisi*, 17, 125-136.
- Erten, S. (2004). Çevre eğitimi ve çevre bilinci nedir, çevre eğitimi nasıl olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi*, *Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı*, 65(66), Ankara.
- Fernandez, R., Rodr'iguez, M. ' L., & Carasquer, J. (2007). Evaluation of environmental attitudes: analysis and results of a scale applied to university students. *Science Education*. 91(6), 988-1009.
- Geçimli, M. & Yamaçlı, R. 2016. Ekolojik sürdürülebilirliğin konut tasarımında değerlendirilmesi. *Inönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(14), 1-12.
- Güven, E. & Aydoğdu, M. (2012). Çevre sorunlarına yönelik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*. 1(2),185-202.
- He, X.E., Hong, T., Liu, L., & Tiefenbacher, J. (2011). A comparative study of environmental knowledge, attitudes and behaviors among university students in China. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 20(2), 91-104.
- Çevre Kanunu. (1983). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2872.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2016).
- TBMM. (2011). https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf (Erişim Tarihi: 22.07.2016).
- Ilgar, R. (2007). Çevre eğitiminde yaygın eğitimin rolü ve önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 38-50.
- Kalipsız, A. (1981). *İstatistik yöntemler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi, Yayın No: 2837/294, 558s.
- Karataş, A. (2013). *Çevre bilincinin geliştirilmesinde çevre eğitiminin rolü ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , 263s, Ankara.
- Kilbourne, W.E., Beckmann, S.C. , Lewis, A., & Dam, Y. (2001). A multinational examination of the role of the dominant social paradigm in environmental attitudes of university students. *Journal of Environment and Behavior*, 33(2), 209-228.
- Kiper T., Korkut A., & Üstün Topal., T. (2016). İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin çevresel ilgi ve tutumlarının irdeelenmesi: Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi örneği. *Inönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6, 39-48.
- Oğuz, D., Çakıcı, I. & Kavas, S. (2011). Yüksek öğretimde öğrencilerin çevre bilinci. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 34-39.
- Özdemir, O., Yıldız, A., Ocaktan, E. & Sarışen, Ö. (2004). Tıp Fakültesi öğrencilerinin çevre sorunları konusundaki farkındalık ve duyarlılıkları. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(3), 117-127.
- Özmen, D., Çetinkaya, A.Ç. & Nehir, S. (2005). Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları. *TSK Korumucu Hekimlik Bülteni*, 4(6): 330-344.
- Öztürk, E. (2013). *Uluslararası bir çevre eğitimi projesinin fen ve teknoloji öğretmen adaylarının çevre bilincine etkisi*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 145s, Ankara.

**A Research on Environmental Sensitivity of University Students:
in the Example of Namık Kemal University**

- Sam, N., Gürsakal, S. & Sam, R. (2010). Üniversite öğrencilerinin çevresel risk algısı ve çevresel tutumlarının belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Akademik Bakış*, 20, 1-16.
- Şama, E. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 99-110.
- Şenyurt, A., Bayık Temel, A., & Özkahraman, Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin çevresel konulara duyarlılıklarının incelenmesi. *S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 8-15.
- Taştepe, T. ve Aral, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin çevresel bilgi ve tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 142-153.
- Teksöz, G., Şahin, E. & Ertepinar, H. (2010). Çevre okuryazarlığı, öğretmen adayları ve sürdürülebilir bir gelecek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 307-320.
- Topal, M. & Arslan, E. I. (2010). Türkiye’de Çevre Mühendisliği bölümleri ve eğitimi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 34-49.
- Yılmaz, V. & Arslan, T. (2011). Üniversite öğrencilerinin çevre koruma vaatleri ve çevre dostu tüketim davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 1-10.
- Yurtseven, E., Vehid, S., Köksal, S., & Erdoğan, M.S. (2010). İstanbul Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin çevresel riskler konusundaki duyarlılıkları. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 24 (3), 193 - 199.
- Yücel, M., Altunkasa, F., Güçray, S, Uslu, C., & Peker Say, N. (2006). Adana’da çevre duyarlılığı düzeyinin ve geliştirme olanaklarının araştırılması. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 217-228.
- Zsóka, Á., Szerényi, Z. M., Széchy, A., & Kocsis, T. (2013). Greening due to environmental education? Environmental knowledge, attitudes, consumer behavior and everyday pro-environmental activities of Hungarian High School and University students. *Journal of Cleaner Production*, 48(2013), 126-138.